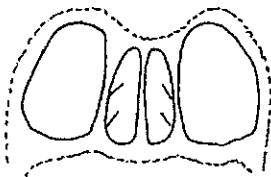

het niet mogelijk de aanwezige mobiele telefoons daarvoor te gebruiken.) Marcel Wasscher meende een half uur voor de vangst van het vrouwtje boven het water een juffer te hebben zien vliegen met extreem lange achterlijfsaanshangsels (een kenmerk van de mannetjes). Dus gingen we zoeken in de omgeving van die plek: een lisdodde- met rietveld met daartussen kniediep water. De rest van de excursie werd besteed aan zoeken in dit lisdodde- en rietveld en dat leverde een tandem en een tiental losse mannetjes op! Bij bosjes in de omgeving werd verder slechts één vrouwtje gezien. Ondanks de harde wind en het lage aantal soorten konden we uiteindelijk toch spreken van een zeer bijzondere en productieve dag. De dagen erna ging per e-mail het bericht van de herontdekking van *Coenagrion amatum* als een schokgolf door de libellenwereld in Noordwest-Europa.

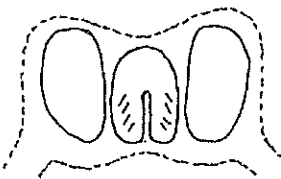
Antoine van der Heijden
io335601@student.io.tudelft.nl

Larvenhuidjesdag “gevorderden” 6 februari 1999

Op zaterdag 6 februari jl. troffen 6 zogenaamde “gevorderde” larvenhuidjes -enthousiastelingen (wat dat ook moge zijn) elkaar bij AquaSense in Amsterdam. Behalve gezellig kletsen en ervaringen uitwisselen over libellen werd er ook nog serieus naar larvenhuidjes, *exuviae*, gekeken.

Figuur 1: Genitalia van mannetjes *Aeshna subarctica* (boven) en *Aeshna juncea* (onder). Aangepast naar W.Clausen (1984).

Met behulp van een binoculair, gekoppeld aan een monitor kan er in- en uitgezoomd worden en kunnen de kleinste details zichtbaar gemaakt worden. Vervolgens

kan iedereen tegelijk op de monitor het getoonde beeld bekijken en er over discussiëren. Ideaal dus! Zo blijkt het verschil tussen de huidjes van de Venglazenmaker *Aeshna juncea* en de Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica* eenvoudiger te zijn dan altijd wordt gedacht. Bij de ♂♂ geeft de afdruk van het primaire geslachtsorgaan op het 8ste segment, bij *subarctica* een pinda-achtig figuurtje (zie figuur 1), eigenlijk al voor 100% zekerheid. Bekijk je ook nog de lengte verhoudingen van de aanshangselen (cerci-paraproct)(bij *subarctica* zijn de cerci duidelijk langer dan de helft van het paraproct, bij *juncea* maximaal de helft) en de lengte van dij I (bij *subarctica* meestal korter dan 4mm, bij *juncea* meestal langer dan 4 mm) dan is vergissen haast niet meer mogelijk. Deze laatste twee kenmerken gelden ook voor de ♀♀. Daarnaast zijn de valven (schedekleppen) van het ♀ van *juncea* sterker behaard dan die van *subarctica*, al heb je voor dit kenmerk wel een goede binoculair nodig. De andere kenmerken zijn ook met een goede handloupe zichtbaar en zijn zelfs na enige oefening met het blote oog “te doen”. K.-D. wees tot slot nog op het verschil in oppervlaktestructuur van de bovenkant van het eerste borststuksegment: bij *juncea* donker van kleur en grof geribbeld, bij *subarctica* lichter en gladder. Na de, wellicht wat specialistisch aandoende bestudering van deze *Aeshna*-huidjes bekeken we op een veel luchtiger manier een spectaculaire verzameling uit Japan afkomstige gomphiden-huidjes die Rienk van een Japanner had gekregen (Ik geloof trouwens dat er meer mensen in Nederland een verzameling huidjes uit Japan heeft gekregen, ikzelf ondermeer ook). Met dank aan Rienk Geene en AquaSense voor het beschikbaar stellen van ruimte en apparatuur was het, alles bij elkaar genomen een interessante en leerzame dag, waarbij ook nog diverse huidjes uit de Huidjesbank van eigenaar verwisselden.

Gerard Abbingh
G.Abbingh@SoftHome.net

Verlag NVL-Excursie Appelscha, na 2 jaar dan toch...

Na twee jaar de regen als spelbreker te hebben gehad kon op 28 augustus j.l. de excursie in de Boswachterij Appelscha/Smilde dan eindelijk doorgang vinden. Met 15 deelnemers vertrokken we vanaf station Assen in auto's naar Appelscha. Een van de “speerpunten” van deze excursie was het zoeken naar de Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica*. Van Wouter de Vlieger (NVL-lid en werkzaam bij SBB) had ik in maart al een aantal mogelijk geschikte vindplaatsen doorgekregen. Onze eerste stop was bij het ven Kraaiheidepollen, waar behoorlijke aantallen Tengere pantserjuffer *Lestes virens* rondvlogen, wat voor een aantal excursiedeelnemers gelijk al een nieuwe soort op hun lijstje betekende. Ook lieten 2 address zich hier goed bekijken. We besloten de te inventariseren vennen over twee groepen te verdelen en spraken af elkaar aan het eind van de middag weer te treffen in het restaurant bij de Oude Willem. Bij de Apenpoel was het voor een groep al snel raak: De eerste *Aeshna* die gevangen kon worden bleek een mannetje Venglazenmaker *Aeshna juncea* te zijn maar de tweede was een mannetje Noordse glazenmaker *Aeshna subarctica*. Met alle in de Brachytron (nr.2, 1997) genoemde kenmerken duidelijk aanwezig, was het, om het maar even

zo te noemen, echt een "modeexemplaar". Een andere opvallende waarneming betrof een vrouwtje Zwerfende pantserjuffer *Lestes barbarus*. Bij de Meeuwenpoel, waar onder andere de Tengere pantserjuffer talrijk aanwezig was konden we een aantal fraaie Moerassprinkhanen bewonderen. Ook was hier talrijk Klokjesgentiaan aanwezig. Sporen van het Gentiaanblauwtje hebben we niet kunnen ontdekken. Ook de andere groep bleek succesvol in hun zoektocht naar de Noordse glazenmaker. Bij de Goudenploeg kon een mannetje worden gevangen en werden er een aantal huidjes verzameld. Bij het Beuzeveen werd een zicht waarneming gedaan (1 mannetje) en zijn er eveneens huidjes gevonden. Ook in vaknummer 62 werd een zichtwaarneming gedaan (2 mannetjes). Opvallend was verder het grote aantal Tengere pantserjuffers wat is waargenomen: in totaal een kleine 800 dieren, waarvan alleen al 400 bij de Goudenploeg. In tabel 1 staat in het kort een overzicht van de waargenomen soorten in de Boswachterij Appelscha/Smilde, met daarbij de (geschatte) waargenomen aantallen.

Zwerfende pantserjuffer <i>Lestes barbarus</i>	1
Tangpantserjuffer <i>Lestes dryas</i>	1
Gewone pantserjuffer <i>Lestes sponsa</i>	350
Tengere pantserjuffer <i>Lestes virens</i>	800
Houtpantserjuffer <i>Lestes viridis</i>	7
Watersnuffel <i>Enallagma cyathigerum</i>	415
Lantaantje <i>Ischnura elegans</i>	5
Koraaljuffer <i>Ceragrion tenellum</i>	30
Venglazenmaker <i>Aeshna juncea</i>	24
Paardenbijter <i>Aeshna mixta</i>	12
Noordse glazenmaker <i>Aeshna subarctica</i>	5
Viervlek <i>Libellula quadrimaculata</i>	2
Zwarte heidelibel <i>Sympetrum danae</i>	150
Geelvlekheidelibel <i>Sympetrum flaveolum</i>	21
Bloedrode heidelibel <i>Symp. sanguineum</i>	6
Bruinrode heidelibel <i>Symp. striolatum</i>	2?
Steenrode heidelibel <i>Sympetrum vulgatum</i>	35

Tabel 1: Overzicht van de waargenomen soorten en aantallen op de NVL excursie van 28 augustus 1999 in de Boswachterij Appelscha/Smilde in Drenthe.

Voorts werden er huidjes gevonden van *A. juncea*, *A. mixta*, *A. subarctica*, *L. quadrimaculata*, Venwitsnuitlibel *Leucorrhinia dubia* en *S. danae* en een larve van de Smaragdlibel *Cordulia aenea*.

Het behoeft geen betoog dat iedereen tevreden huiswaarts kon keren, enkele zelfs met een of meerdere nieuwe soorten op hun lijst. Daarnaast zijn er weer nieuwe contacten gelegd, zelfs al weer afspraken gemaakt voor het volgende seizoen. En naast het waarnemen van libellen geeft vooral dat onderlinge contact extra meerwaarde aan de NVL-excursies.

Gerard Abbingh
G.Abbingh@SoftHome.net

Boete voor het vangen van libellen?

De afgelopen zomer, om precies te zijn op 13 juli, werd ik door twee AID-ers aangesproken. Ze wilden graag weten wat ik daar aan het doen was. Voor wie het nog niet wist:

AID staat voor Algemene InspectieDienst en is de controledienst met opsporingsbevoegdheid van het ministerie van LNV. Deze dienst is voornamelijk belast met het handhaven van wetten die betrekking hebben op het buitengebied.

Ze waren deze keer bezig met een visserijcontrole en dachten op enige afstand dat ik aan het hengelen was. Toen ze echter zagen dat ik een zwaaiet bij me had werd het ineens nog veel interessanter: of ik vlinders ving? Ze zijn namelijk ook belast met handhaving van de natuurbeschermingswet en vlinders vangen mag dus niet van ze. Nee, ik vang geen vlinders, ik vang libellen. Maar dat mocht ook niet want libellen zijn ook vlinders. Sinds de vaststelling van de rode lijst voor libellen vallen de libellen onder de vlinders en mogen dus niet worden gevangen; zelfs een poging daartoe is al strafbaar.

Ze hadden geen heterdaadje, dus ik kwam met de schrik vrij. Maar hoe zit dat dan?

Omdat ik geen ontheffing had zou ik inderdaad een proces verbaal hebben gehad. Ik had weliswaar opdracht van de terrein-beherende instantie ter plekke om de libellen te inventariseren, maar dat zou pas ter overweging komen als het later zou worden uitgezocht op kantoor. Zij konden ter plekke heus niet controleren wat ik nou precies aan het doen was, en het vangen van vlinders, zelfs een poging daartoe is nou eenmaal strafbaar: het zwaaien met een net terwijl de AID het ziet betekent dus dat je in eerste instantie een bon krijgt.

Ik er achteraan. Dezelfde dag nog gebeld met de collega van deze mensen van de Utrechtse veldpolitie die er het fijne van zou weten. Ook deze man bevestigde het verhaal: sinds de vaststelling van de rode lijst voor libellen mag je geen libellen meer vangen. Dat ik opdracht had libellen te inventariseren zou wellicht een reden kunnen zijn om mij niet te beboeten, maar dan moest ik wel een vergunning hebben.

Een vergunning kun je krijgen bij LASER. Ik dus met LASER gebeld. LASER is het 'loket' van het ministerie van LNV, waar alle vergunningen en zo worden behandeld.

Ik kon geen vergunning krijgen. Ze wilden niet aan ieder willekeurig ingenieursbureau een vergunning geven, want dan bleven bezig. Ja kijk, de erkende onderzoeksinstituten hebben een vergunning: IBN-DLO en Vlinderstichting vangen beroepshalve vlinders en andere beschermde dieren en zijn landelijk erkend daarvoor, ze krijgen dus een vergunning. Het beste kon ik maar vrijwilliger van de Vlinderstichting worden, dan viel ik automatisch onder hun vergunning.

Nou ben ik voor dan soort kronkelconstructies een beetje allergisch, ik heb mijn eigen onderzoeksbureau en wil de zaken graag zuiver houden. Of ik een concurrent van de Vlinderstichting was? Nee, dat nou ook weer niet. En toch wil ik gewoon mijn werk kunnen uitvoeren. Als ik libellen inventariseer kan ik vaak niet alleen maar afgaan op kenmerken op afstand, zo goed ben ik niet, dus ik moet af en toe ter controle een beest kunnen vangen. Dat ik ze daarbij zou kunnen beschadigen weet ik, maar het overkomt me vrijwel nooit dat een libel na het loslaten niet meer gewoon wegvliegt.

Een paar dagen later kwam het verlossende woord: ik had helemaal geen vergunning nodig.